

Växt- och kontrollavdelningen

Jordbruksverkets vägledning för odlare som producerar frukt- och bärplantor med CAC-kvalitet för försäljning version 5

Versionshantering

Datum	Dokument	Ändring
2018-01-16	Beslut version 1 Dnr 3.6.20-692/18	
2018-05-21	Beslut version 2 Dnr 3.6.20-07669/2018	Produktionsplanen är uppdaterad och förenklad. Hassel och Fikon avsedda för fruktproduktion är tillagda.
2020-03-31	Beslut version 3 Dnr 3.6.17-05250/2020	Reglerna för märkning i avsnitt 4 har ändrats. Om du märker med etiketter ska etiketten vara gul. Det är inte längre krav att på följesedel eller etikett ange <ul style="list-style-type: none"> mängd, och produktionsland om annat än Sverige <p>Avsnittet om kombination med växtpass har tagits bort eftersom reglerna inte gäller längre.</p>
2020-05-29	Beslut version 4 Dnr 3.6.17-08851/2020	Avsnitten har kortats ner och förenklats. Tidigare kvalitetsskadegörare har bytts ut mot RNQP på grund av EU:s nya regler om skyddsåtgärder mot skadegörare. Det innebär vissa ändringar även i kontroll, provtagning och analyser av skadegörare.
2023-06-30	Beslut version 5 Dnr 3.6.17-11943/2023	Ändring av bilagor: <ul style="list-style-type: none"> Bilaga 1 vi räknar upp alla släkten och arter reglerna omfattar. Bilaga 2–4 tas bort och vi hänvisar i stället till fruktplantsföreskriften Tidigare bilaga 5 numreras om till bilaga 2. <p>Vi har även ändrat i</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.3 om i vilka fall material som funnits före 1 januari 2017 får säljas. 3.4.1 och 3.4.1.1 med förtydligande och ändringar när det gäller sundhetskrav

Innehåll

Jordbruksverkets vägledning för odlare som producerar frukt- och bärplantor med CAC-kvalitet för försäljning version 5	1
Innehåll	3
1 Inledning	4
1.1 Villkor för att få sälja CAC-plantor	4
1.2 Regler om växtskadegörare	4
1.2.1 Följ EU:s regler om skyddsåtgärder mot skadegörare	5
1.2.2 Anmäl växtskadegörare	5
1.3 Material som funnits före 1 januari 2017	5
2 Dokumentera din odling	5
2.1 Gör en plan för din produktion	5
2.2 Dokumentera och spara resultat från kontroller och analyser	6
2.3 Dokumentation av inköp och försäljning	6
3 Produktion och kontroll	6
3.1 Använd identifierade plantor för uppförökning	6
3.2 Kontrollera att plantorna är av rätt sort	6
3.3 Skilj på plantor av olika sorter	7
3.4 Kontrollera att plantorna är friska	7
3.4.1 Sundhetskrav	7
3.4.2 Krav på provtagning och analys av Prunus	7
3.5 Kontrollera att plantorna inte har defekter	8
3.6 Plantor som inte uppfyller kraven	8
4 Märk plantorna på rätt sätt	8
4.1 Etikett eller följesedel	8
4.1.1 Etiketter eller följesedlar ska innehålla följande uppgifter	8
4.1.2 Extra information om sorter som saknar värde för yrkesmässig produktion	9
4.2 Förbered märkning för försäljning i garden center	9
Bilaga 1	10
Slakten och arter	10
Bilaga 2	11
Produktionsplan för frukt- och bär	11

1 Inledning

Reglerna om saluföring av CAC-plantor av fruktplantor syftar till att vanliga konsumenter ska få tillgång till plantor som håller en tillräckligt hög kvalitet för odling i hemträdgårdar. Med fruktplantor menar vi frukt- och bärplantor av de släkten och arter som räknas upp i bilaga 1.

För dig som odlar CAC-plantor innebär reglerna att det är det egna företaget som ansvarar för kontrollen av sin produktion.

Det innebär att Jordbruksverket kommer att göra tillsyn av att du har en egenkontroll som uppfyller kraven. Du måste kunna visa detta bland annat i en produktionsplan.

Syftet med den här vägledningen är att hjälpa dig med att uppfylla kraven.

Vägledningen innehåller de viktigaste kraven som du behöver uppfylla. I fruktplantsföreskriften (SJVFS 2016:44)¹ finns de detaljerade kraven.

1.1 Villkor för att få sälja CAC-plantor

Det finns flera villkor för att du ska få producera och sälja plantor som CAC-material. Du ska

1. se till att förökningsmaterialet och plantorna är friska och har hög kvalitet samt att de är av rätt sort,
2. om du har ändrat något i din produktion ska du skicka en ny anmälan till registret över yrkesmässig produktion och försäljning av plantor och fröer. Du hittar e-tjänsten [här](#)².
3. ha en produktionsplan, och
4. dokumentera din produktion samt inköp och försäljning.

Du ska också märka plantorna med etiketter eller använda följesedlar med de uppgifter som krävs.

1.2 Regler om växtskadegörare

Den 31 maj 2020 ändrades vissa regler när det gäller skadegörare på frukt- och bärväxter. Det berodde på att EU:s regler om skyddsåtgärder mot skadegörare³

---

¹ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:44) om saluföring m.m. av förökningsmaterial för fruktplantor och fruktplantor avsedda för fruktproduktion. <https://jvdoc.sharepoint.com/:b:/s/sjvfs/Ec8WcUFhbjpOtCXR92JVILMBK8X65xmSxYos413i2RDx4Q?download=1>

² <https://jordbruksverket.se/e-tjanster-databaser-och-appar/e-tjanster-och-databaser-vaxter/yrkesmassig-produktion-och-forsaljning-av-plantor-och-froer>

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 av den 26 oktober 2016 om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 228/2013, (EU) nr 652/2014 och (EU) nr 1143/2014 samt om upphävande av rådets

ändrades. Skadegörarna i föreskriften kallas för RNQP ("Reglerade EU-icke-karantänsskadegörare", på engelska "Union regulated non-quarantine pest"). Det är skadegörare som leder till oacceptabla ekonomiska konsekvenser om de förekommer på växter för plantering. Där ingår nu även vissa skadegörare som tidigare varit karantänsskadegörare, men som inte längre uppfyller kraven för sådana. Det innebär krav på okulärbesiktning och/eller analys av fler skadegörare beroende på art och kategori.

1.2.1 Följ EU:s regler om skyddsåtgärder mot skadegörare

För att du ska kunna sälja dina plantor måste förökningsmaterialet även uppfylla kraven enligt reglerna om skyddsåtgärder mot skadegörare. Detta för att förhindra att allvarliga växtskadegörare sprids.

1.2.2 Anmäl växtskadegörare

Om du upptäcker RNQP eller karantänsskadegörare, eller symptom på sådana skadegörare i din produktion ska du genast anmäla det till Jordbruksverket. [Här finns ett formulär för anmälan](#)⁴.

1.3 Material som funnits före 1 januari 2017

Du får inte sälja förökningsmaterial och fruktplantor som producerats från modermaterial som funnits före 1 januari 2017.

Däremot får du sälja utsäde eller fröplantor som producerats från modermaterial som fanns innan 1 januari 2017. Det får du göra till den 31 december 2029.

2 Dokumentera din odling

2.1 Gör en plan för din produktion

Du ska ta fram och följa en plan för din produktion. Syftet är att du ska god ordning i produktionen och undvika brister som kan leda till att plantorna inte uppfyller kraven. Det kan till exempel gälla risk för spridning av skadegörare mellan plantor och sammanblandning av olika sorter.

I bilaga 2 hittar du ett förslag på hur produktionsplanen kan se ut och vad den ska innehålla.

---

direktiv 69/464/EEG, 74/647/EEG, 93/85/EEG, 98/57/EG, 2000/29/EG, 2006/91/EG och 2007/33/EG

⁴ <https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/vaxtskydd/karantanskadegorare/formular-anmal-karantanskadegorare>

2.2 Dokumentera och spara resultat från kontroller och analyser

Det är du själv som är ansvarig för att det genomförs kontroll av att dina plantor inte är angripna av olika skadegörare. Jordbruksverket genomför tillsyn av din produktion och tar prov vid behov. Vid tillsynen tittar vi även på din produktionsplan och hur du övervakar din produktion för att minska de risker du har pekat på i din plan.

Dokumentera hur du övervakar produktionen i planen.

Det kan till exempel handla om hur du

- gör för att hindra spridning av skadegörare i produktionen och sätter in behandlingar i tid,
- undviker risker i samband med upptagning och transporter.

Du ska spara dokumentationen i tre år efter att det berörda materialet har producerats.

2.3 Dokumentation av inköp och försäljning

Din bokföring är tillräcklig för att uppfylla kravet på ett register över dina inköp och din försäljning.

3 Produktion och kontroll

3.1 Använd identifierade plantor för uppförökning

Du ska använda ett identifierat material (moderplantor) för uppförökning av de plantor du ska sälja som CAC. Dokumentera i produktionsplanen vilket material du använder för uppförökningen. Det kan till exempel vara ett avgränsat parti.

För vissa arter innebär reglerna krav på provtagning av moderplantorna, till exempel för *Prunus* se punkt 3.4.2.

3.2 Kontrollera att plantorna är av rätt sort

Du är ansvarig för att se till att de plantor du producerar tillhör rätt sort och att det är en sort som finns på EU:s sortlista [FRUMATIS](https://ec.europa.eu/food/plants/plant-reproductive-material/plant-variety-catalogues-databases-information-systems_en#fruit)⁵ eller ett enskilt medlemslands sortlista.

Bedöm om det är rätt sort genom att jämföra plantorna med sortbeskrivningen.

---

⁵ https://ec.europa.eu/food/plants/plant-reproductive-material/plant-variety-catalogues-databases-information-systems_en#fruit

Om det är en grundstam som inte tillhör någon sort ska den överensstämma med artbeskrivningen.

3.3 Skilj på plantor av olika sorter

Det är viktigt att du har ett avstånd mellan olika sorter så att de inte kan blandas samman.

3.4 Kontrollera att plantorna är friska

Det är du som är ansvarig för att kontrollera att plantorna är friska.

Kontrollera din produktion löpande för att upptäcka skadegörare så att du kan vidta åtgärder för att hindra spridning mellan plantorna.

3.4.1 Sundhetskrav

Kontrollera att CAC-materialet är praktiskt taget fritt från de RNQP som finns i bilagorna 2 och 3 i fruktplantsföreskriften genom okulärbesiktning. I bilaga 5 i fruktplantföreskriften finns information om provtagning och analys.

Jordbruksverket tar prov vid behov vid sin tillsyn av ditt företag.

Du får bara sälja CAC-material om plantorna vid okulärbesiktning innan försäljning är fria från tecken eller symptom på sådana RNQP som finns i bilaga 2 och 3 i fruktplantsföreskriften.

”Praktiskt taget fritt från” innebär att det kan finnas låga mängder av RNQP men att de inte får påverka kvaliteten på plantorna.

Du måste också vara uppmärksam på att plantorna inte heller angrips av karantänskadegörare.

Skadegörarna *Diaporthe vaccinii* Shear [DIAPVA] och Sjarkavirus (Plum pox virus) är undantagna för kontroll eftersom Jordbruksverket har fastställt att Sverige är fritt från de skadegörarna. OBS kravet på provtagning för bland annat Sjarkavirus på moderplantor och grundstammar av *Prunus*, se punkt 3.4.2.

Om du har CAC-material under kryokonsivering ska du inte kontrollera sundheten på det materialet.

3.4.2 Krav på provtagning och analys av *Prunus*

Du måste provta och analysera att dina moderplantor är fria från vissa skadegörare enligt följande:

- Om du odlar förökningsmaterial och fruktplantor måste du provta och analysera moderplantor av *Prunus* för sjarkavirus (Plum pox virus) vart tredje år.

- Om du producerar grundstammar måste du provta och analysera moderplantor av *Prunus cerasifera* Ehrh. och *Prunus domestica* L. för Candidatus *Phytoplasma prunorum* Seemüller & Schneider sjarkavirus (Plum pox virus) vart femte år.

3.5 Kontrollera att plantorna inte har defekter

Kontrollera att CAC-plantorna inte har defekter som kan försämra kvaliteten.

Exempel på defekter är skador som missfärgningar, sårvävnad och torkskador.

3.6 Plantor som inte uppfyller kraven

Ta bort material som inte uppfyller kraven eller åtgärda bristerna om det är möjligt.

Om du kan vidta åtgärder så att plantorna åter uppfyller kraven för CAC får du sälja dem igen.

4 Märk plantorna på rätt sätt

4.1 Etikett eller följesedel

När du säljer dina CAC-plantor kan du antingen

- bifoga en följesedel med plantorna, eller
- märka plantorna med en gul etikett.

Etiketten ska vara tryckt med outplånlig skrift och texten ska vara väl synlig.

Det ska vara tydligt att etiketten eller följesedeln gäller CAC-material.

Om du säljer plantorna direkt till slutkonsumenter räcker det att du märker enligt kraven i avsnitt 4.2.

4.1.1 Etiketter eller följesedlar ska innehålla följande uppgifter

1. EU:s regler och standarder
2. Sverige eller SE
3. Statens jordbruksverk eller SJV
4. registreringsnummer hos Jordbruksverket,
5. individuellt löp-, vecko- eller partinummer
6. vetenskapligt namn
7. CAC
8. sortens benämning och, i förekommande fall, klonens benämning.

- a. För grundstammar som inte hör till någon sort ska du ange artens eller arthybridens namn. För ympade fruktplantor ska du ange uppgifterna om sort och art för både grundstammen och ympkvisten.
  - b. För sorter för vilka en ansökan om officiell registrering eller om växtförädlarrätt håller på att behandlas ska du ange den föreslagna benämningen, tillsammans med upplysningen ”ansökan under behandling”
9. datum för dokumentets utfärdande
  10. om det är aktuellt, uppgift om sorten är genetiskt modifierad samt vilka genetiskt modifierade gener som ingår.

4.1.2 Extra information om sorter som saknar värde för yrkesmässig produktion

Om du ska sälja en sort som saknar värde för yrkesmässig produktion av frukt- och bär ska du informera om detta på etiketten eller i följesedeln. Du kan ange ”Artikel 7.2 andra stycket i direktivet 2008/90/EG” (Art. 7.2, 2 st 2008/90/EG) eller ”Saknar värde för yrkesmässig produktion enligt artikel 7.2 andra stycket i direktivet 2008/90/EU”.

4.2 Förbered märkning för försäljning i garden center

Om du även märker plantorna med etiketter för försäljning till vanliga konsumenter i exempelvis garden center ska etiketten innehålla

- uppgift om sort och
- tillämplig produktinformation.

Produktinformationen kan till exempel vara information om odlingszon, kvalitet (CAC) och grundstam eller annan information anpassad till den art eller sort som du säljer.

Denna etiketten behöver inte vara gul.

Bilaga 1

Släkten och arter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn
<i>Castanea sativa</i> Mill.	Äkta kastanj
<i>Citrus</i> L.	Citronsläktet
<i>Corylus avellana</i> L.	Hassel avsedd för produktion av nötter
<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Kvitten
<i>Ficus carica</i> L.	Fikon avsedd för produktion av frukt
<i>Fortunella</i> Swingle	Kumquatsläktet
<i>Fragaria</i> L.	Smultronsläktet
<i>Juglans regia</i> L.	Valnöt
<i>Malus</i> Mill.	Äppelsläktet
<i>Olea europea</i> L.	Oliv
<i>Pistacia vera</i> L.	Pistaschmandel
<i>Poncirus</i> Raf.	Citrontörne
<i>Prunus amygdalus</i> Batsch. (<i>Prunus dulcis</i> (Miller) Webb)	Mandel
<i>Prunus armeniaca</i> L.	Aprikos
<i>Prunus avium</i> (L.) L.	Sötkörnbär
<i>Prunus cerasus</i> L.	Surkörnbär
<i>Prunus domestica</i> L.	Plommon
<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch.	Persika
<i>Prunus amygdalus</i> Batsch.	Japanskt plommon
<i>Pyrus</i> L.	Päronsläktet
<i>Ribes</i> L.	Vinbärssläktet
<i>Rubus</i> L.	Hallonsläktet
<i>Vaccinium</i> L.	Blåbärssläktet

Reglerna omfattar inte arter av ovanstående släkten som inte producerar frukt eller bär som vanligtvis konsumeras utan som enbart är avsedda för prydnadsväxtodling, till exempel prydnadsapel, *Malus sargentii*.

Bilaga 2

Produktionsplan för frukt- och bär

Namn på plantskolan och registreringsnummer hos Jordbruksverket

---

Planen är framtagen (år, månad)

Planen är uppdaterad senast (år, månad)

Plantor

Gör en lista över dina arter och sorter. I listan ska du även ange kategori om du har fler kategorier. Ange antal plantor av varje sort, avrunda till närmast 10- eller 100-tal.

Du ska också ange var du odlar de olika sorterna och kategorierna. Du kan till exempel göra det i samma lista eller direkt i en karta över odlingarna.

Exempel:

Art (latin)	Art (svenska)	Kategori	Antal plantor	Skiftesbeteckning enligt karta
Corylus avellana L.	Hassel avsedd för produktion av nötter			
Ficus carica L.	Fikon avsedd för produktion av fikon			
Fragaria L.	Smultronsläktet			
Malus Mill.	Äpple			
Prunus armeniaca L.	Aprikos			
Prunus avium (L.) L.	Sötkörsbär			
Prunus cerasus L.	Surkörsbär			
Prunus domestica L.	Plommon			
Prunus persica (L.) Batsch.	Persika			
Pyrus L.	Päron			

Art (latin)	Art (svenska)	Kategori	Antal plantor	Skiftesbeteckning enligt karta
Ribes L.	Vinbärssläktet			
Rubus L.	Hallonsläktet			
Vaccinium L.	Blåbärssläktet			

Förökar du själv upp plantor?

Hur uppförökar du dina plantor från förökningsmaterialet?

- stickling, ange art _____
- okulering eller ymp, ange art _____
- annat _____

Kontroll av sort

Hur försäkrar du dig om att du odlar rätt sort?

- Jag köper in certifierat material för uppförökning.
- Jag köper in uppförökningmaterial eller producerar eget och kontrollerar att det är rätt sort genom att titta på
  - växtsätt
  - blomning/blomningstid
  - frukt/mognadstid
  - annat _____

Sundhet

Hur gör du för att övervaka att plantorna håller sig friska?

Upptagning, märkning och förpackning samt transport

- Jag tar upp, märker och förpackar
  - en sort i taget
  - flera sorter på en gång

- Jag köper in etiketter och (program för) följesedlar
- Jag tar fram egna etiketter och följesedlar
- Jag säljer direkt till slutkund
- Jag säljer till grossist eller garden center

Vilka är riskerna i din produktion?

Exempel

Risk 1

Jag bedömer att risken för att blanda olika sorter med varandra finns i samband med

- Uppförökning
- Upptagning
- Märkning och förpackning
- Oderplockning
- Transport
- Annat _____

Åtgärd 1

Beskriv vad du gör för att inte blanda olika sorter med varandra.

- Jag har ett tillräckligt avstånd mellan olika sorter
- Jag markerar upp de olika sorterna, ange hur

_____

Annat _____

_____

_____

_____

Risk 2

Jag bedömer att det finns risk för spridning av skadegörare mellan plantor i samband med

- Uppförökning
- Klipping/beskärning
- Stillastående vatten
- Transport
- Lagring
- Annat _____

Åtgärd 2

Jag undviker spridning av skadegörare genom

- Rengöring av verktyg
- Rengöring av CC-vagnar
- Kontroll av att skadegörare inte sprids med Mypex-mattor odlingsmattor, väv m.m.
- Snabbt vidta åtgärder när jag upptäcker skadegörare, ange vilka

_____

- Annat _____

_____

_____

_____

Risk 3

Jag producerar både CAC och certifierat material eller flera kategorier av certifierat material

- Ja
- Nej

Om ja

Jag bedömer att risken för att blanda kategorierna med varandra finns i samband med

- Uppförökning
- Upptagning

- Märkning och förpackning
  - Plocka order
  - Transport
  - Annat _____
-
-

Åtgärd 3

Beskriv vad du gör för att inte blanda kategorierna med varandra med varandra

- Jag har ett tillräckligt avstånd mellan olika sorter
  - Jag markerar upp de olika sorterna, ange hur
-
- Annat _____
-
-

Karta

Du ska också ange var du odlar olika sorter och kategorier. Du kan tex rita in odling per släkte eller art på en karta.

Du kan även ange odlingsplats i listan över arter och sorter. Ge då varje odlingsplats eller skifte en beteckning till exempel en siffra, bokstav eller ett namn.